

PAPERS

DE LA FUNDACIÓ ORIENTA

JUNY 2003 - NÚMERO 7

EDITORIAL

El passat dia 8 de maig vam fer la presentació de la *Revista Psicopatologia y salud mental del niño y del adolescente*. Com diu la nostra companya Mercè, més endavant: "va ser tot un èxit". I voldria afegir que va ser un èxit, gràcies als ponents de la taula amb les seves aportacions, a tots els que n'han fet possible l'aparició i a les cent cinquanta persones que van omplir de bat a bat la sala. A tots moltes felicitacions. Ah, i espero la teva aportació enviant algun treball per publicar-lo.

Aquest any s'ha fet l'avaluació externa dels centres de salut mental infantil i juvenil, propiciat per la gerència del programa de salut mental i realitzat per la Fundació Avedis Donabedian. Tot i ser un exercici molt útil per els nostres centres, perquè ajuda a posar en ordre i a sistematitzar l'organització i el funcionament dels equips, també representa per als professionals de cada servei un esforç afegit, que des d'aquí els vull agrair. I una felicitació ben cordial per la bona puntuació que hem aconseguit en cada centre, especialment als

companys del CSMIJ de l'Hospitalet que han tret la nota més alta dels CSMIJ de Catalunya.

Estem treballant per a complir els "estàndards de qualitat de la xarxa de salut mental" que el CatSalut ens demana. D'entrada, manifestem que estem d'acord en totes aquelles accions que poden millorar i garantir la qualitat dels serveis. Però el sentiment que tenim els professionals que prestem serveis de salut mental és que les pressions i exigències de millorar de la xarxa d'atenció pública de la salut, de moment recau sobre nosaltres.

També us volem assabentar que estem acabant les obres de remodelació d'un nou local a Sant Boi. En aquestes noves dependències s'instal·laran el CSMIJ Sant Boi, les oficines centrals de la Fundació, a més d'una gran sala d'actes per fer-hi les sessions clíniques i altres activitats formatives. La veritat és que ens fa molta il·lusió, i ja des d'aquí, us invitem a la inauguració que farem a finals de setembre. •

Alfons Icart

ARTICLE DE FONDS

SALUT MENTAL INFANTIL I JUVENIL I ATENCIÓ PRIMÀRIA DE SALUT: UN MODEL DE TREBALL INTERDISCIPLINARI

Els centres de salut mental infantil i juvenil (CSMIJ) són els serveis específics de la xarxa d'assistència pública del CatSalut, en els quals es porta a terme la major part de l'atenció ambulatoria de salut mental fins als 18 anys. La població que s'atén en aquests centres són infants i adolescents que presenten dificultats en el seu procés de creixement psíquic i desenvolupament mental. Molt sovint, els infants i els joves no tenen un procés continuat i progressiu de creixement, sinó que aquest es veu sotmès a regressions, alentiments, aturades i/o

malaltia. En totes aquestes situacions, tal com exposarem més endavant, una orientació i un seguiment per mitjà d'un treball conjunt amb els equips d'atenció primària esdevé de gran importància.

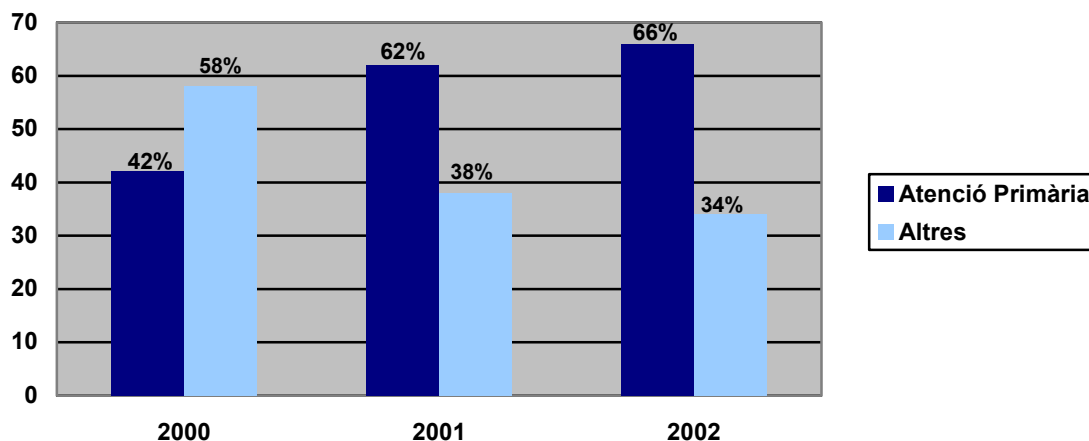
Als primers números de **PAPERS** es va exposar com va néixer l'any 1995- aquest projecte pilot de treball interdisciplinari i, també, algunes dades amb caràcter retrospectiu, sobre un altre centre de la Fundació Orienta.

(Continua) ►

Al CSMIJ de Sant Boi de Llobregat, igual que en la majoria dels serveis ambulatoris de salut mental infantojuvenil, el percentatge majoritari de derivacions provenen dels equips d'atenció primària de salut, especialment dels professionals de pediatria. En aquest sentit, de les primeres visites

realitzades al nostre centre durant l'any 2002, gairebé el 66% han estat derivades pels professionals de les diferents ABS del nostre subsector, xifra que com mostra el gràfic següent, és clarament superior a la resta de procedències.

Procedència de les primeres visites al CSMIJ de Sant Boi de Llobregat (2000-2001-2002)

És per això que creiem que és fonamental mantenir un programa de coordinació amb l'equip d'atenció primària de salut, amb l'objectiu d'integrar criteris que permetin, a més de rendibilitzar els recursos, donar un servei més ràpid, de fàcil accés i eficaç als nostres usuaris.

Per dur a terme aquest programa, el nostre servei porta a terme un seguit d'actuacions de les quals destacarem, de forma sintètica, les següents:

- Amb una periodicitat quinzenal, un professional de la salut mental –psicòleg clínic o psiquiatre- es desplaça a les diferents ABS per atendre les visites que li han estat planificades des d'atenció primària.
- Un cop a l'ABS el professional de salut mental realitza l'exploració del pacient, tenint en compte: motiu de consulta i altres símptomes; conflicte, desencadenant/s -evolutius, traumàtics o estructurals- i antecedents; capacitat d'insight i de recursos per tal de resoldre'n el conflicte i la gravetat, a fi d'elaborar un diagnòstic.
- Posteriorment, en una reunió interdisciplinària, entre el professional de salut mental i el d'atenció primària –pediatra o metge de capçalera- es planteja la estratègia terapèutica més adient a seguir, com pot ser, per a cada cas:

- a) alta de salut mental i derivació al metge derivant qui farà el seguiment del cas;
- b) derivació a altres serveis -justícia, equips psicopedagògics, serveis socials, etc.- o
- c) derivació al CSMIJ per completar el diagnòstic i el tractament a seguir.

Com a resultats significatius de l'aplicació d'aquest programa, a partir de la nostra experiència, podem destacar els següents:

- Un augment i millora de la comunicació entre els professionals de la salut mental i d'atenció primària de salut.
- Realització i seguiment d'abordatges integrals multidisciplinaris dels pacients i de les seves famílies.
- Una atenció més ràpida de la demanda i l'establiment d'un mecanisme de selecció que permet:
 - a) detectar precoçment i atendre directament les patologies incipients o lleus i evitar el desenvolupament de trastorns psicopatològics i/o la seva cronificació;
 - b) coordinar recursos per atendre les situacions de crisi i derivar les patologies que requereixen una atenció més continuada.
- Realitzar intervencions terapèutiques a través de l'equip de l'ABS.
- Disminuir les llistes d'espera del CSMIJ, encara que, a la pràctica, l'apropament de la l'atenció a la població comporta, generalment, un augment de la demanda.

Hem de dir, per acabar, que aquest resultats positius ens encoratgen a continuar treballant en coordinació amb els professionals de l'atenció primària de salut i d'altres àmbits, ja siguin de benestar social, pedagògic, justícia, etc. Tot i això, ens cal avançar en la direcció d'intentar trobar fórmules per millorar els nostres programes i per augmentar els nivells de qualitat assistencial pels nostres usuaris.

•
Teresa Ribalta Torrades. Cap de Servei. CSMIJ de Sant Boi de Llobregat

PROTOCOLS PER A TRACTAMENTS ESPECÍFICS

L'Hospital de Dia per a adolescents de Gavà disposa, en aquests moments, de quatre línies de tractaments complementàries, a més a més de l'activitat terapèutica del centre. Són les següents: Protocol pels trastorns del comportament, Protocol pels trastorns del comportament alimentari, Protocol d'atenció a les famílies i Protocol pel diagnòstic diferencial.

Els pacients, un cop ingressen a l'hospital, poden beneficiar-se, tant dels recursos que la teràpia

institucional els proporciona, com d'un tractament específic, si així ho requereix el cas. Els pacients indicats per aquests tipus programes, difícilment podrien ser atesos en el marc de l'hospital de dia, sense aquests recursos.

En els propers números de **Papers** farem una descripció detallada de cadascun d'aquests protocols. •

Mercè Gibert. Cap de Servei de l'Hospital de Dia

EXPERIÈNCIA COM A DOCENT DE L'HOSPITAL DE DIA PER A ADOLESCENTS DE GAVÀ

Després de gairebé tres anys com a docent a l'Hospital de Dia per a Adolescents de Gavà, voldria presentar algunes reflexions sobre la seva tasca en un centre d'aquestes característiques.

Un primer aspecte que em sembla important per poder treballar en una aula hospitalària, és que cal estar molt convençut; diria més, engrescat amb aquesta feina. Des del punt de vista mèdic és necessari conèixer la tipologia dels pacients que seran els nostres alumnes. Comprendre la seva situació patològica ens ajuda a adaptar-nos-hi en tot moment, a estar preparats pedagògicament per a modificar o adaptar els currículums de qualsevol nivell -de primària com de secundària-, així com per a obtenir els recursos necessaris i aplicar els coneixements que els nois i les noies requereixen o poden assumir. Però, més que res, haurem de tenir una completa disponibilitat d'adaptació a l'equip mèdic, terapèutic i d'educadors amb qui compartim el projecte terapèutic individual d'uns adolescents que també necessiten el mestre.

Les necessitats educatives dels nostres alumnes, a l'aula hospitalària, no són sempre les mateixes. Els criteris d'assistència, marcats pel terapeuta referent, hauran de ser revisables en tot moment, de la mateixa manera que el Departament d'Ensenyament, mitjançant els equips d'assessorament psicopedagògic o els mateixos centres escolars on l'alumne està inscrit, han de

conèixer el tipus d'atenció pedagògica que està rebent. Això fa que el docent necessiti mantenir contactes amb totes aquelles persones vinculades amb l'escolaritat dels pacients, amb la finalitat d'establir un intercanvi d'informacions que ajudin a millora-la. Aquests contactes mantenen el lligam del docent amb el món pedagògic, a part de les trobades amb els altres mestres d'aules hospitalàries de Catalunya.

Cal dir, finalment, que el fet que un docent, del Departament d'Ensenyament, realitzi la seva tasca acadèmica en un hospital de dia, significa que l'entorn on desenvolupa el seu treball no és pròpiament acadèmic sinó mèdic, i que, per tant, ha de conviure durant tot l'horari laboral amb un equip multidisciplinari en el qual, en la feina del dia a dia, no hi ha ningú més del camp de l'ensenyament. Això li suposa acceptar, des de la "mancança" d'unes situacions acadèmiques típiques, d'una organització pedagògica de centre, fins a compartir decisions amb un equip que no sempre té la seva mateixa visió de les coses. Si a tot això afegim que la totalitat dels adolescents que atenem presenten unes característiques patològiques que, només de tant en tant, apareixen en els centres escolars, podem concloure que aquest és un lloc de treball força peculiar – i engrescador- per a un docent. •

Montserrat Domingo i Salvany. Docent de l'Hospital de Dia per a Adolescents de Gavà.

REVISTA DE PSICOPATOLOGIA Y SALUD MENTAL DEL NIÑO Y DEL ADOLESCENTE

El dia 8 de maig de 2003 va tenir lloc la presentació de la revista *Psicopatología y Salud Mental del niño y del adolescente*, al Palau Robert, del passeig de Gràcia de Barcelona.

L'acte que va estar presentar per la il·lustríssima Sra. Montserrat Gibert, presidenta del Patronat de la Fundació Orienta i alcaldessa de Sant Boi de Llobregat, va tenir la participació, igualment, del Sr. Ignasi Riera, membre del Patronat de la Fundació Orienta i escriptor, del Dr. Jorge L. Tizón, membre del consell directiu de la revista i psiquiatre i del Sr. Josep Ballester, en representació de l'honorable Sr. Xavier Pomés, conseller de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya.

Aquesta presentació va simbolitzar el naixement de

la revista, el qual va esdevenir en un acte simpàtic i entranyable. Així ho va ser tant per part dels conferencians, que van donar suport al projecte, com per part de l'auditori, que compartia l'acte amb la presència de personalitats pioneres i representatives en el camp de la salut mental de Catalunya. La finalitat de la revista és arribar a diversos indrets del món, i per això és escrita en castellà. Com va dir el Sr. Ignasi Riera "ha estat una gran idea amb vocació universal".

Per a les persones que hem participat –des d'aquest racó de Catalunya, el Baix Llobregat- en els inicis i creixement de la Fundació Orienta, va ser un gran dia poder assistir a un nou esdeveniment de la Institució Orienta.

•
Mercè Sugrañes. Psicòloga, CSMIJ Sant Boi de Ll.

DIRECTOR DE LA FUNDACIÓ ORIENTA: ALFONS ICART I PUJOL
EDICIÓ I COORDINACIÓ: RUBEN D. GUALTERO PEREZ

Carrer Sant Lluís, 66 - 08850 Gavà - Telèfon 93 638 39 93 - Fax 93 633 30 66
www.orienta.com – E-mail: orienta@fundacioorienta.com